യോഗവാസിഷ്ഠഃ/പ്രകരണമ് 3✓
(ഉത്.പത്തിപ്രകരണമ്)/സർഗഃ 56✓

ശ്രീവസിഷ്ഠ ഉവാച .
ഏതസ്മി+ന്ന+ന്തരേ രാജാ പരി-വൃ+ത്താ+ക്ഷി-താരകഃ .
ബഭൂ-വൈക-തനു+പ്രാണ-ശേഷഃ(ശ്) ശു+ഷ്ക സിതാ-ധരഃ .. 1

ജീർണ-പർണ-സവർണാഭഃ(ഹ)ക്ഷീണ-പാ+ണ്ഡു-മുഖ+ച്ഛവിഃ .
ഭൃങ്ഗ+ധ്വനിത-സ+ച്ഛായ+ശ്വാസ-കൂജാവി-കൂണിതഃ .. 2

മഹാ+മരണ-മൂർ+ച്ഛാ+ന്ധ-കൂപേ നിപ-തിതാ-ശയഃ .
അ+ന്തർ-നിലീന-നിഃ(ശ്)ശേഷ-നേ+ത്രാ-ദീ+ന്ദ്രിയ-വൃ+ത്തിമാൻ .. 3

ചി+ത്ര+ന്യസ്ത ഇവാകാര-മാ+ത്ര-ദൃ+ശ്യോ വിചേതനഃ .
നിഃ(സ്)സ്പന്ദ-സർവാ-വയവഃ(സ്) സമുത്-കീർണ ഇവോപലേ .. 4

ബഹു-നാ+ത്ര കിമു+ക്തേന തനു-ദേശേന തം(ഞ്) ജഹൗ .
പ്രാണഃ(ഫ്) പിപ-തി-ഷും വൃ+ക്ഷം സ്വം പ+ക്ഷീ-വാ+ന്ത-രി+ക്ഷഗഃ .. 5

തേതം(ൻ) ദദൃ-ശതുർ/ബാലേ ദി+വ്യ-ദൃഷ്ടീ നഭോ-ഗതം .
ജീവം പ്രാണമയീ സംവിദ്/ഗ+ന്ധ-ലേശ-മിവാ-നിലേ .. 6

സാ ജീവ-സംവിദ്/ഗഗനേ വാതേന മിലിതാ സതീ .
ഖേ ദൂരം(ങ്) ഗ+ന്തു-മാരേഭേ വാസ-നാനു-വിധായിനീ .. 7

താമേ-വാനു-സസാ-രാഥ+ സ്ത്രീ+ദ്വയം(ഞ്) ജീവ-സംവിദം .
ഭ്രമരീ-യുഗലം(വ്) വാത-ല+ഗ്നാം(ങ്) ഗ+ന്ധ-കലാ-മിവ .. 8

തതോ മുഹൂർത-മാ+ത്രേണ ശാ+ന്തേ മരണ-മൂർച്ഛനേ .
അംബരേ ബുബുധേ സംവിദ്/ഗ+ന്ധ-ലേഖേന വായുനാ .. 9

അപശ്യത്.പുരുഷാ+ന്യാ+മ്യാൻ-നീയമാനം(ഞ്) ച തൈർ/വപുഃ .
ബ+ന്ധു-പി+ണ്ഡ+പ്രദാനേന ശരീരം(ഞ്) ജാത-മാ+ത്മനഃ ..10

മാർഗേ കർമ-ഫലോ+ല്ലാസ-മതി-ദൂര-തരേ+സ്ഥിതം .
വൈവ+സ്വത-പുരം പ്രാപ ജ+ന്തുഭിഃ(ഫ്) പരി-വേഷ്ടിതം .. 11

പ്രാപ്തം/ വൈവ+സ്വത-പുര-മാദി-ദേശ തതോ യമഃ .
അസ്യ കർമാ(ണി-അ)ശു+ഭ്രാണി നൈവ സ+ന്തി കദാചന .. 12

നി+ത്യ-മേവാവ-ദാതാനാം(ങ്) കർതായം/ ശുഭ-കർമണാം.
ഭഗവ+ത്യാഃ(സ്) സര+സ്വ+ത്യാ വരേ-ണായം(വ്) വിവർ/ധിതഃ .. 13

പ്രാ+ക്തനോ‌ഽ+സ്യ ശവീ-ഭൂതോ ദേഹോ‌ഽ+സ്തി കുസുമാം-ബരേ .
പ്രവിശ-ത്വേഷ തം(ങ്) ഗ+ത്വാ+ ത്യ+ജ്യതാ-മിതി ചേതസാ .. 14

തതസ്-ത്യ+ക്തോ നഭോ-മാർഗേ യ+ന്ത്രോപല ഇവ+ച്യുതഃ .
അഥ ജീവകലാ ലീലാ+ ജ്ഞപ്തി+ശ്ചേതി+ ത്രയം(ൻ) നഭഃ .. 15

പു+പ്ലുവേ ജീവ-ലേഖാ തു രൂപി+ണ്യൗ തേന പ+ശ്യതി .
താമേ-വാനു-സര+ന്ത്യൗ തേ സമു+ല്ലങ്ഘ്യ നഭസ്-തലം.. 16

ലോകാ+ന്തരാ(ണി-അ)തീ+ത്യാശു വിനിർ-ഗത്യ ജഗദ്/ഗൃഹാത് .
ദ്വിതീയം(ഞ്) ജഗദാ-സാ+ദ്യ ഭൂമ+ണ്ഡല-മുപേ+ത്യ ച .. 17

തേ+ ദ്വേ സംകല്പ-രൂപി+ണ്യൗ സംഗതേ ജീവ-ലേഖയാ .
പദ്മ-രാജ-പുരം പ്രാ+പ്യ ലീലാ+ന്തഃ(ഫ്)പുര-മ+ണ്ഡപം .. 18

ക്ഷണാ+ദ്വിവി-ശതുഃ(സ്) സ്വൈരം(വ്) വാതലേഖാ യഥാം-ബുജം .
സൂര്യ-ഭാസോ യഥാം/ഭോജം സുരഭിഃ(ഫ്) പവനം(യ്) യഥാ .. 19

ശ്രീരാമ ഉവാച .
ബ്രഹ്മൻ/പ്രാപ്തഃ(ഖ്) കഥ-മസൗ ശവ+സ്യ നികടം(ങ്) ഗൃഹം.
കഥം(ൻ) തേന പരി+ജ്ഞാതോ മാർഗോ മൃത-ശരീരിണാ .. 20

ശ്രീവസിഷ്ഠ ഉവാച .
ത+സ്യ+സ്വവാസ-നാ+ന്തഃ(സ്)/സ്ഥശ-വസ്യ കില രാഘവ .
തഥ്.സർവം/ ഹൃദ്ഗതം(ങ്) കസ്മാ+
ന്നാസൗ/ പ്രാപ്നോതി തദ്/ഗൃഹമ് .. 21

ഭ്രാ+ന്തി-മാ+ത്രമ-സം(ങ്)വേദ്യം(ഞ്) ജഗജ്-ജീവ-കണോ-ദരേ .
വട-ധാനാ-തരു-മിവ+ സ്ഥിതം(ങ്) കോ വാ ന പ+ശ്യതി .. 22

യഥാ ജീവ+ദ്വപുർ-ബീജ-മ+ങ്കുരം/ ഹൃദി പ+ശ്യതി .
സ്വഭാവ-ഭൂതം(ഞ്) ചിദണുസ്-ത്രൈലോ+ക്യ-നിചയം(ൻ) തഥാ .. 23

നരോ യഥൈക-ദേശ+സ്ഥോ ദൂര-ദേശാ+ന്തര+സ്ഥിതം .
സംപ+ശ്യതി നിധാനം സ്വം/ മന-സാനാ-രതം സദാ .. 24

തഥാ+സ്വ-വാസനാ+ന്ത+സ്ഥ-മഭീഷ്ടം പരി-പ+ശ്യതി .
ജീവോ ജാതി-ശതാ+ഢ്യോ‌ഽപി+ഭ്രമേ പരിഗതോ‌ഽപി സൻ ..25

ശ്രീരാമ ഉവാച .
ഭഗവൻ-പി+ണ്ഡ-ദാനാദി-വാസനാ-രഹിതാ-കൃതിഃ .
കീദൃക്/സംപ+ദ്യതേ ജീവഃ(ഫ്) പി+ണ്ഡോ യസ്മൈ ന ദീയതേ .. 26

ശ്രീവസിഷ്ഠ ഉവാച .
പി+ണ്ഡോ്യ്ഥ ദീയതേ മാവാ പി+ണ്ഡോ ദ+ത്തോ മയേതി ചിത് .
വാസനാ ഹൃദി സംരൂഢാ തഥ്-പി+ണ്ഡ-ഫല-ഭാങ്/ഗരഃ .. 27

യ+ച്ചി+ത്തം(ൻ) ത+ന്മയോ ജന്തുർ/ഭവതീ+ത്യനു-ഭൂതയഃ .
സദേ-ഹേഷു വിദേ-ഹേഷു ന ഭവ+ത്യ+ന്യഥാ+ ക്വചിത് .. 28

സപി+ണ്ഡോസ്-മീതി സംവി+ത്ത്യാ നിഷ്-പി+ണ്ഡോപി സപി+ണ്ഡവാൻ
നിഷ്പി+ണ്ഡോസ്-മീതി സംവി+ത്ത്യാ
സപി+ണ്ഡോപി നപി+ണ്ഡവാൻ ..29

യഥാ-ഭാവന-മേതേഷാം പദാർ/ഥാനാം ഹി സ+ത്യതാ .
ഭാവനാ ച പദാർഥേ+ഭ്യഃ(ഖ്) കാരണേഭ്യ ഉദേ-തി ഹി .. 30

യഥാ വാസ-നയാ ജ+ന്തോർ/വിഷ-മ+പ്യ/മൃതായതേ .
അസ+ത്യഃ(സ്) സ+ത്യതാ-മേതി പദാർഥോ ഭാവനാ+ത്തഥാ .. 31

കാരണേന വിനോ-ദേതി ന കദാ-ചന ക+സ്യചിത് .
ഭാവനാ കാചി-ദപി നോ ഇതി നി+ശ്ചയ-വാൻ-ഭവ .. 32

കാരണേന വിനാ കാ+ര്യ-മാമഹാ+പ്രലയം(ങ്) ക്വചിത് .
ന ദൃഷ്ടം(ൻ) ന+ശ്രുതം(ങ്) കിംചിഥ്.സ്വയം(ൻ)ത്വേ"കോദ-യാദ്യതേ .. 33

ചിദേവ വാസനാ സൈവ ധ+ത്തേ+ സ്വപ്ന ഇവാർഥ-താം.
കാ+ര്യ-കാരണതാം(യ്) യാതി സൈവാ-ഗ+ത്യേവ തി+ഷ്ഠതി .. 34

ശ്രീരാമ ഉവാച .
ധർമോ നാസ്തി മമേ+ത്യേവ യഃ(ഫ്) പ്രേതോ വാസനാ+ന്വിതഃ .
ത+സ്യ ചേഥ്.സുഹൃദാ ഭൂരി-ധർമഃ(ഖ്) കൃ+ത്വാ സമർപിതഃ .. 35

ത+ത്ത-ദാ+ത്ര സ കിം(ൻ) ധർമോ നഷ്ടഃ(സ്)+സ്യാദുത വാ ന വാ .
സ+ത്യാർഥാ വാ+പ്യ-സ+ത്യാർഥാ ഭാവനാ കിം ബലാധികാ .. 36

ശ്രീവസിഷ്ഠ ഉവാച .
ദേശ-കാല+ക്രിയാ+ദ്രവ്യ-സംപ+ത്ത്യോ-ദേതി ഭാവനാ .
യ+ത്രൈ-വാ+ഭ്യുദിതാ സാ+സ്യാഥ്.സ+ദ്വയോ-രധികോ ജയീ ..37

ധർമ-ദാതുഃ(ഫ്) പ്രവൃ-ത്താ ചേ+ദ്വാസനാ ത+ത്തയാ+ ക്രമാത് .
ആപൂ+ര്യതേ+ പ്രേത-മതിർ/ന ചേഥ്. പ്രേത-ധിയാ-ശുഭാ .. 38

ഏവം പര+സ്പര-ജയാജ്./ജയ+ത്യ+ത്രാതി-വീയ-വാൻ .
തസ്മാ+ച്ഛുഭേന യ+ത്നേന ശുഭാ+ഭ്യാസ-മുദാ-ഹരേത് .. 39

ശ്രീരാമ ഉവാച .
ദേശ-കാലാ-ദിനാ+ ബ്രഹ്മ+ന്വാസനാ സമു-ദേതി ചേത് .
ത+ന്മഹാ-കല്പ-സർഗാദൗ ദേശ-കാലാ-ദയഃ(ഖ്) കുതഃ .. 40

കാരണേ സമുദേ-തീദം(ൻ) തൈസ്-തദാ സഹ-കാരിഭിഃ .
സഹകാരി-കാര-ണാനാ-മഭാവേ വാസനാ കുതഃ .. 41

ശ്രീവസിഷ്ഠ ഉവാച .
ഏവമേത+ന്മഹാ-ബാഹോ സ+ത്യാ+ത്മ+ന്ന കദാചന .
മഹാ+പ്രലയ-സർഗാദൗ ദേശ-കാലൗന കൗ.ചന .. 42

സഹകാരി-കാരണാനാ-മഭാവേ സതി ദൃ+ശ്യധീഃ .
നേയ-മസ്തി ന ചോഥ്.പന്നാ ന-ച+ സ്ഫുരതി കാചന .. 43

ദൃ+ശ്യ+സ്യാ-സംഭവാ-ദേവ കിം(ഞ്)ചി+ദ്യദ്/ദൃശ്യതേ+ ത്വിദം .
തദ്/ബ്രഹ്-മൈവ+ സ്വചി+ദ്രൂപം സ്ഥിത-മിത്ഥ-മനാ-മയം .. 44

ഏത+ച്ചാ+ഗ്രേ യു+ക്തി-ശതൈഃ(ഖ്) കഥ-യി+ഷ്യാമ ഏവ തേ .
ഏതദർഥം പ്രയത്-നോ്യയം(വ്) വർത-മാന-കഥാം ശൃണു .. 45

ഏവം(ൻ) ദദൃ-ശതുഃ(ഫ്) പ്രാപ്തേ മന്ദിരം സു+ന്ദരോ-ദരം .
കീർണം/ പുഷ്പോപ-ഹാരേണ വസ+ന്ത-മിവ ശീതലം .. 46

പ്രശാ+ന്താ-ചാര-സംരംഭ-രാജ-ധാ+ന്യാ സമ+ന്വിതം.
മ+ന്ദാര-കു+ന്ദ-മാ+ല്യാദി-ശവം(ൻ) ത+ത്ര സമം/ സ്ഥിതം .. 47

മ+ന്ദാര-കുന്ദ+സ്രഗ്/ദാമ-വൃ+താം-വര-ബൃഹ+ച്ഛവം .
ശവ-ശ+യ്യാ-ശിരഃ(സ്)സ്ഥാ+ഗ്ര്യ-പൂർണ-കുംഭാദി-മങ്ഗലം .. 48

അനിവൃത്ത-ഗൃഹ+ദ്വാര-ഗവാ+ക്ഷ-കഠിനാർ/ഗലം .
പ്രശാ+മ്യദ്-ദീപ-കാലോക+ശ്യാമലാ-മല-ഭിത്തികം.
ഗൃഹൈക-ദേശ-സംസുപ്ത/മുഖ+ശ്വാസ-സമീ-കൃതം .. 49

സംപൂർണ-ച+ന്ദ്ര-സകലോ-ദയ-കാ+ന്തി-കാ+ന്തം
സൗ+ന്ദര്യ-നിർജിത-പുര+ന്ദര-മ+ന്ദി-രർദ്ധി .

വൈരി+ഞ്ച-പദ്മ-മുകുലാ+ന്തര-ചാരു-ശോഭം(ൻ)-
നിഃ(ശ്)ശബ്ദ-മ+ന്ദ-മിവ നിർമല-മി+ന്ദു-കാ+ന്തം .. 50

ഇ+ത്യാർഷേ ശ്രീവാസിഷ്ഠ-മഹാരാമായണേ വാല്മീകീയേ
ഉഥ്പത്തിപ്രകരണേ ലീലോ മരണ-ശയനാ-ന+ന്തര+പ്രേത+വ്യവ+സ്ഥാ നാമ
ഷട്പഞ്ചാശഃ സർഗഃ .. 56 ..

ഓം

****

CHECKED BY GURU P.R.IYER
22.9.23